

К.В. МЕЛЬНИК,
к.е.н., ст. викладач, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана,
А.О. СИГАЙОВ,
д.е.н., професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

Економічна сутність фінансових ресурсів підприємства та їх класифікація

У статті досліджено комплекс питань, пов'язаних із визначенням економічної сутності фінансових ресурсів підприємства. Авторами проаналізовано макро- та мікроекономічні підходи до тлумачення сутності фінансових ресурсів. Вивчено якісні характеристики, властивості, класифікацію та процес функціонування фінансових ресурсів у середовищі підприємства. На основі проведеного аналізу уточнено сутність поняття «фінансові ресурси підприємства», що враховує їх основні якісні ознаки.

Ключові слова: фінансові ресурси підприємства, класифікація фінансових ресурсів підприємства, якісні характеристики та властивості фінансових ресурсів підприємства.

К.В. МЕЛЬНИК,
к.э.н., ст. преподаватель, Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана,
А.А. СИГАЙОВ,
д.э.н., профессор, Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт»

Экономическая суть финансовых ресурсов предприятия и их классификация

В статье исследован комплекс вопросов, связанных с определением экономической сути финансовых ресурсов предприятия. Авторами проанализированы макро- и микроэкономические подходы к толкованию сути финансовых ресурсов. Изучены качественные характеристики, свойства, классификация и процесс функционирования финансовых ресурсов предприятия. На основе проведенного анализа уточнена суть понятия «финансовые ресурсы предприятия», которое учитывает их основные качественные признаки.

Ключевые слова: финансовые ресурсы предприятия, классификация финансовых ресурсов предприятия, качественные характеристики и свойства финансовых ресурсов предприятия.

К.В. MELNYK,
PhD in economics, senior lecturer, Vadym Hetman Kyiv National Economic University,
А.О. SIGAJOV,
doctor of economics, professor, National Technical University Kyiv Polytechnic Institute

The economic essence of financial resources and their classification

The article deals with complex issues related to the definition of the economic substance of financial resources. The authors analyzed the macro and micro approaches to the interpretation of the essence of financial resources. It is studied the qualitative characteristics, properties, classification and process functioning of financial resources in an enterprise environment. Based on the analysis it is specified the essence of the concept of «financial resources of the enterprise,» which takes into account their main qualitative features.

Keywords: financial resources of the enterprise, the classification of financial resources, quality characteristics and properties of financial resources.

Постановка проблеми. Перехід української економіки на ринкові засади призвів до виникнення цілої низки надзвичайно гострих проблем діяльності вітчизняних підприємств. Серед вказаних проблем варто відмітити питання формування, розміщення та ефективного використання фінансових ресурсів підприємств. На нашу думку, це пов'язано з тим, що вказані питання виступають одними з основних завдань фінансового менеджменту підприємства. Так, фінансові ресурси компанії забезпечують безперервність процесу виробництва та реалізації її продукції. Розвиток підприємництва неможливий без надходження фінансових ресурсів, що формуються з різних джерел.

Усе вищезазначене вимагає проведення комплексного дослідження теоретичних засад економічної сутності фінансових ресурсів, визначення особливостей тлумачення даного поняття на макро- та мікрорівні. Актуальним є вивчення сутнісних ознак, властивостей, видів фінансових ресурсів та процесу їх функціонування у середовищі підприємства.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вагомий внесок у розвиток теоретико-методичних основ формування,

розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства зробили такі вчені, як А.М. Поддєрьогін, Л.П. Василенко, Л.В. Гут, О.П. Оксєєнко, Р.Г. Попова, І.М. Самсонова, Г.О. Партин, А.Г. Загородній, В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Н.В. Колчина, Г.Б. Поляк, Л.П. Павлова, О.С. Філімоненков, М.М. Александрова, Н.Г. Виговська, Г.Г. Кірейцев, О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова, Л.О. Меренкова, О.Д. Василик та інші.

Незважаючи на численні дослідження, присвячені формуванню теоретико-методичних засад фінансових ресурсів підприємств, в економічній науковій та практичній літературі немає єдності щодо їх сутності, змісту та ролі у відтворювальному процесі. Слід підкреслити, що фінансові ресурси є однією з найбільш уживаних економічних понять у сфері практичного менеджменту та економічної науки. У зв'язку з цим кожен дослідник питань фінансової теорії та фінансового менеджменту приділяє даному поняттю особливу увагу.

Метою статті є вивчення теоретико-методичних основ фінансових ресурсів підприємства та уточнення економічної сутності даного поняття.

Таблиця 1. Підходи щодо визначення сутності поняття «фінансові ресурси» за макроекономічного підходу

Автор	Зміст поняття
Бірман О.М.	Виражена в грошах частина національного доходу, сконцентрована безпосередньо в державі або підприємствах для використання на цілі розширеного відтворення й на загальнодержавні потреби [2, с. 113]
Федосов В.М.	Кошти, що утворюються в процесі розподілу і перерозподілу частини вартості сукупного суспільного продукту і національного доходу в грошовій формі і призначені для задоволення суспільних потреб [3, с. 29]
Василик О.Д.	Грошові фонди, що створюються у процесі розподілу, перерозподілу та використання ВВП і зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб [4, с. 87]
Бандурка О.М., Коробов М.Я. та інші	Грошові фонди цільового призначення, які формуються у процесі розподілу й перерозподілу національного багатства, сукупного суспільного продукту та національного доходу і використовуються у статутних цілях підприємства [5, с. 155, с. 6, с. 118]
Гойда Т.В.	Сукупність доходів, відрахувань та надходжень, що перебувають у розпорядженні підприємства, організації та держави і спрямовуються на задоволення суспільних потреб з метою розширення виробництва і зростання матеріального добробуту народу [7, с. 76]
Загородній А.Г.	Сукупність коштів, що є в розпорядженні держави та суб'єктів господарювання [8, с. 451]
Сенчагов В.К.	Сукупність грошових нагромаджень, амортизаційних відрахувань та інших грошових засобів, які формуються у процесі створення, розподілу і перерозподілу сукупного суспільного продукту [9, с. 195]
Павлюк К.В.	Грошові нагромадження і доходи, що створюються в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення задоволення низки суспільних потреб [10, с. 68]
Сичов М.Г.	Утворені підприємствами, об'єднаннями, організаціями, державою грошові фонди в порядку розподілу і перерозподілу суспільного продукту та національного доходу [11, с. 71]

Виклад основного матеріалу. Як справедливо зазначають вітчизняні дослідники Н.О. Пікалова та О.І. Бобирь, у діючих законодавчих та нормативних актах України поняття «фінансові ресурси» використовується досить часто, але у кожному випадку відсутнє його тлумачення [1]. Щодо визначення сутності фінансових ресурсів, то серед вчених-економістів і практиків також немає єдиної точки зору, спостерігається досить різне її тлумачення.

На основі проведеного теоретичного узагальнення та аналізу праць відомих учених-економістів представимо існуючі тлумачення сутності фінансових ресурсів (табл. 1, 2).

При цьому варто відмітити, що в економічній літературі існують макро- та мікроекономічний (табл. 1) підходи щодо визначення сутності фінансових ресурсів.

Аналізуючи визначення, представлені в табл. 1, можна стверджувати, що для макроекономічного підходу тлумачення сутності фінансових ресурсів властиві такі твердження:

- походження фінансових ресурсів пов'язане з результатами розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу;

Таблиця 2. Підходи до визначення сутності фінансових ресурсів підприємства

Автор	Зміст поняття
1	2
Балабанов І.Т., Мочерний С.В.	Грошові кошти, які є в розпорядженні підприємства [12, с. 313; 13, с. 724]
Кірейцев Г.Г., Родіонова В.М.	Грошові доходи і надходження підприємства, призначені для виконання фінансових зобов'язань і фінансування витрат для забезпечення розширеного відтворення [14, с. 108; 15, с. 231]
Осіпов В.І.	Грошові кошти, що опосередковують створення всіх елементів капіталу підприємства, та їх кругообіг у натуральній і вартісній формах [16, с. 448]
Гриньова В.М., Коюда В.О.	Грошові прибутки та надходження, що перебувають в розпорядженні підприємства і призначені для виконання фінансових зобов'язань перед усіма суб'єктами господарювання (бюджетом, банками, страховими та іншими організаціями), з якими підприємство має взаємовідносини [17, с. 198]
Філімоненков А.С.	Власний, позиковий і залучений грошовий капітал, який використовується підприємством для формування своїх активів та здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою отримання відповідного доходу, прибутку [18, с. 73]
Поддєрьогін А.М.	Грошові кошти, що є в розпорядженні підприємства, до яких належать грошові фонди та частина грошових коштів, використовуваних у не фондовій формі [19, с. 10]
Хачатурян С.В.	Частина коштів підприємства у фондовій та не фондовій формі, яка формується у результаті розподілу виробленого продукту, залучається до діяльності підприємства з різних джерел і спрямовується на забезпечення розширеного відтворення виробництва [20, с. 78]
Опарін В.М.	Сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства [21, с. 10]
Белоліпецький В.Г.	Частина грошових ресурсів у вигляді доходів і зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань і виконання затрат із забезпечення розширеного відтворення [22, с. 64]
Колчіна Н.В., Поляк Г.Б., Павлова Л.П.	Використовуються підприємством у процесі виробничої та інвестиційної діяльності. Фінансові ресурси знаходяться в постійному русі і перебувають у грошовій формі лише у вигляді залишків коштів на розрахунковому рахунку в комерційному банку і в касі підприємства [23, с. 12]
Петленко Ю.В.	Грошові кошти, залучені в господарський оборот підприємства з різних джерел, сформованих для покриття власних потреб [24, с. 107]

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

– валовий внутрішній продукт – єдине джерело формування фінансових ресурсів;

– фінансовим ресурсам притаманний грошовий характер їх походження.

Ураховуючи те, що об'єктом нашого дослідження є фінансові ресурси підприємств, більш детально розглянемо мікроекономічний підхід до визначення сутності даного поняття (табл. 2).

Аналіз наведених у табл. 2 визначень дозволяє стверджувати, що фінансові ресурси визначають як грошові кошти або їх частину, капітал, грошові доходи, прибутки або надходження. При цьому більшість авторів не конкретизують розмір фінансових ресурсів. Окрім цього, серед учених-економістів немає єдиної точки зору щодо форми існування фінансових ресурсів підприємства. В деяких визначеннях перевага надається фондовій формі, в інших основою є нефондова форма. А вітчизняний вчений С.В. Хачатурян поєднує фондову та нефондову форми [20, с. 78].

На нашу думку, визначення фінансових ресурсів, що зводяться до формування фондів коштів, суттєво обмежують склад цих ресурсів, оскільки в розпорядженні підприємства можуть бути кошти у фондовій та нефондовій формах.

Разом із тим варто зазначити, що в сучасних умовах господарювання більша частина коштів підприємства не використовується у фондовій формі. За таких обставин важко знайти різницю між фінансовими ресурсами і грошовими коштами. Бачимо, що спроби розв'язати проблему відокремлення грошових коштів від фінансових ресурсів саме через цільове призначення останніх виявляються марними.

Варто зазначити, що думка щодо існування фінансових ресурсів тільки у грошовій формі є найбільш розповсюдженою як серед українських, так і серед російських учених.

Однак деякими фахівцями висловлюється думка щодо існування фінансових ресурсів у формі, відмінній від грошової. Так, В.М. Опарін [21, с. 79] зазначає, що «фінансові ресурси – це сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства». Г.О. Партин та А.Г. Загородній також висловлюють думку щодо існування фінансових ресурсів не тільки у грошовій формі. Вказані автори поділяють фінансові ресурси залежно від напрямку їх використання таким чином:

– матеріалізовані фінансові ресурси (вкладені в основні засоби, запаси, виробництво, готову продукцію тощо);

– грошові фінансові ресурси (грошові кошти та їх еквіваленти) [25, с. 15].

Однак у такому випадку, фінансові ресурси ототожнюються з категорією «капітал», що є, на нашу думку, не коректним. Однак у своїх працях В.М. Опарін зазначає, що «... категорія «капітал» і поняття «фінансові ресурси підприємства» близькі за змістом». Як зазначає вчений, водночас між ними існують суттєві відмінності. З одного боку, не вся сума капіталу виконує функції фінансових ресурсів, що пов'язані із забезпеченням виробничого процесу, а з іншого – не всім видам фінансових ресурсів притаманні ознаки капіталу [21, с. 80].

Варто звернути увагу на точку зору І. Зятковського щодо взаємозв'язку фінансових ресурсів і капіталу. Він визначає, що «як правило, власні фінансові ресурси є основним джерелом формування власного капіталу підприємств (товариств). Підприємство, організовуючи господарську та інвестицій-

ну діяльність, використовує фінансовий капітал, джерелами формування якого є не тільки власні фінансові ресурси, а й ресурси, прирівняні до власних, та позичені» [26, с. 119].

На нашу думку, вивчення поглядів фахівців щодо визначення економічної сутності фінансових ресурсів підприємств має ґрунтуватися на їх основних ознаках:

– джерело формування;

– мета формування;

– напрям і мета використання фінансових ресурсів підприємства.

Ураховуючи вищенаведені ознаки, фінансові ресурси підприємств можна визначити як кошти, залучені у фінансово-господарський оборот підприємства з різних джерел з метою отримання економічних вигод у майбутньому та призначені для забезпечення операційної та інвестиційної діяльності.

Фінансові ресурси виступають одним із найбільш важливих для забезпечення діяльності суб'єктів господарювання видом економічних ресурсів. Значущість фінансових ресурсів у фінансово-господарській діяльності підприємства зумовлюється їхньою здатністю швидко трансформуватися у матеріальні, нематеріальні, технологічні, інноваційні та інші види ресурсів.

Кожній групі економічних ресурсів притаманні свої певні якісні ознаки та особливі властивості, які дозволяють їх однозначно ідентифікувати. Фінансові ресурси теж мають певні власні ознаки, або характеристики. В економічній літературі всі якісні характеристики фінансових ресурсів відносять до трьох груп: 1) загальноекономічні, 2) фінансові, 3) індивідуальні.

Загальноекономічні характеристики презентують фінансові ресурси як накопичену (аккумуляовану вартість), об'єкт права власності, об'єкт впливу фактору часу та фактор економічного та соціального розвитку підприємства.

Фінансові характеристики презентують фінансові ресурси як об'єкт фінансового управління, джерело доходу, джерело ризику та джерело погашення фінансових зобов'язань.

У складі індивідуальних характеристик фінансових ресурсів визначаються активи з високою трансформаційною здатністю та їх сприйняття як основний компонент фінансового потенціалу.

Оптимізація процесів формування й використання фінансових ресурсів залежить від системи управління, адже базові механізми їх ефективного функціонування потребують комплексного вирішення зазначених проблем. Загальним базовим науковим підходом в управлінні фінансовими ресурсами є системний підхід, який передбачає розгляд елементів системи фінансових ресурсів та їх синергетичного ефекту, а також впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на процеси їх функціонування.

Згідно із системним підходом система фінансових ресурсів – це сукупність матеріальних носіїв фінансових відносин, метою функціонування якої є можливість якісного відтворення фінансових ресурсів та забезпечення фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Окрім системного підходу іншими науковими підходами щодо дослідження фінансових ресурсів є процесний і ситуаційний.

Суть процесного підходу лежить у площині функціонування фінансових ресурсів, яке передбачає їх формування та вико-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ристання. Цей процес повинен обов'язково супроводжуватися вартісним приростом, інакше один із етапів відтворювального процесу характеризуватиметься втратою вартості. Такий підхід дозволяє здійснити комплексне оцінювання ефективності функціонування фінансових ресурсів, адже за його допомоги можна порівняти початкову вартість і результат використання сформованих за її рахунок фінансових ресурсів.

Своєю чергою, ситуаційний підхід дозволяє досліджувати будь-яку ситуацію виходячи з конкретних умов функціонування фінансових ресурсів. Рішення за такого підходу завжди будуть унікальними і залежатимуть як від конкретних умов зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства в цілому, так й від змінних, які впливатимуть на кінцевий фінансовий результат. Таким чином, відтворювальний процес фінансових ресурсів необхідно розглядати як безперервний і послідовний їх перехід з однієї стадії в іншу.

Більшість дослідників вважають, що за ознакою призначення фінансових ресурсів їх необхідно розглядати з двох точок зору:

- фінансові ресурс, спрямовані на просте відтворення (на заміну витрачених факторів виробництва);
- фінансові ресурси, спрямовані на розширене відтворення (інвестиційні) [1].

За результатами проведеного дослідження встановлено, що більшість економістів, які працюють над питаннями класифікації фінансових ресурсів підприємств та визначення їх складу, дотримуються погляду щодо класифікації за джерелами формування.

На нашу думку, визначенню сутнісних ознак фінансових ресурсів сприяє їх економічно обґрунтована класифікація, представлена в табл. 3.

Як видно з табл. 3, усі класифікації мають деякі відмінності, що полягають в понятійно-категорійному апараті та озна-

ках, за якими групуються різні види фінансових ресурсів підприємств. Але більшість авторів у складі цієї класифікації виділяють три основні групи: 1) власні; 2) позикові; 3) залучені.

Як зазначає І. Вовк, фінансовим ресурсам підприємств притаманні такі властивості:

- стадія формування фінансових ресурсів;
- фінансові ресурси відображають відносини власності;
- джерела формування і цілі використання фінансових ресурсів, від яких залежить їхня структура [28, с. 24].

Виходячи з цих властивостей фінансові ресурси підприємств можна класифікувати за показниками їх формування та використання.

О. Мельник [29, с. 110] відзначає, що, оскільки функціональне призначення фінансових ресурсів пов'язане із забезпеченням (за допомогою розподільчих процесів) усіх сфер діяльності суб'єкта господарювання необхідною величиною вартості, принципи організації фінансових ресурсів включатимуть достатність, пропорційність розподілу та пріоритет прибутковості при їх використанні (табл. 4).

На нашу думку, процес функціонування фінансових ресурсів у середовищі підприємства можна поділити на три основні складові: процес їх формування, процес їх розміщення та використання.

У процесі функціонування підприємства можливі такі способи формування його фінансових ресурсів: об'єднання фінансових ресурсів кількох підприємств (позитивний фінансовий результат унаслідок синергетичного ефекту); зростання фінансових ресурсів підприємства за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел (чистий прибуток, амортизація, залучені та позичені ресурси); поділ майна на частини з метою утворення нових підприємств (формування ресурсів сукупності видів діяльності, які знаходяться на одній стадії життєвого циклу, сприяє ефективнішому їх використанню); виділення части-

Таблиця 3. Класифікація фінансових ресурсів підприємства [27]

Класифікаційна ознака	Види фінансових ресурсів
За видами господарської діяльності	Операційні, інвестиційні, фінансові
За правом власності	Власні, позикові, залучені
За об'єктами інвестування	У фінансові інструменти, у реальні інвестиційні об'єкти
За кругообігом	Початкові, функціонуючі, нагромаджені
За організаційно-правовою формою	Акціонерні, пайові, індивідуальні
За характером використання	Уречевлені, обігові кошти
За джерелами формування	Зовнішні, внутрішні
За видами сформованих активів	Необоротні активи, оборотні активи, витрати майбутніх періодів
За джерелами покриття активів	Власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів, довгострокові зобов'язання
За ступенем ліквідності активів	Найбільш ліквідні, швидко реалізовані, повільно реалізовані, важко реалізовані
За терміновістю погашення зобов'язань	Найтерміновіші зобов'язання, короткострокові пасиви, довгострокові пасиви, постійні пасиви

Таблиця 4. Принципи організації фінансових ресурсів [29, с. 111]

№	Принцип	Характеристика принципу
1	Принцип достатності	Для забезпечення запланованих видів діяльності підприємства повинно бути достатньо ресурсів, що залучаються з різних джерел
2	Принцип пропорційності розподілу	Сформовані ресурси розподіляються у відповідних пропорціях до напрямів діяльності підприємства
3	Принцип пріоритету прибутковості при використанні	Прибуток є не лише одним із основних мотивів у ринковій економіці, але й фактором, якому властиві вартісні утворення, що втілюються у системі фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. Отримання прибутку означає існування і розвиток системи ресурсів підприємства

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ни майна підприємства і його реалізація (усування зайвого майнового навантаження).

Зважаючи на важливість процесу фінансування діяльності суб'єктів господарювання, необхідним є дослідження цієї категорії з урахуванням різних аспектів. У зв'язку з цим важливим є розгляд процесу фінансування з відтворювальної, інституційної та функціональної точки зору. Відтворювальний критерій – це послідовні етапи кругообігу фінансових ресурсів: перетворення, розподіл, трансформація та реалізація. Інституційний критерій передбачає функціонування фінансових інститутів та ринків для акумулювання фінансових ресурсів із застосуванням найефективніших для даної фази відтворювального циклу джерел фінансування. Функціональний – передбачає процес фінансування як сукупність взаємовідносин учасників зовнішнього середовища (фінансового ринку) та внутрішнього середовища (всередині суб'єкта господарювання) з метою розподілу та перерозподілу тимчасово не задіяних коштів.

Висновки

Отже, досліджуючи характерні властивості фінансових ресурсів, можна зробити такі висновки:

1) фінансові ресурси трактуються: як грошові кошти, що є у розпорядженні підприємства, грошові доходи та надходження, грошові фонди; грошовий капітал;

2) фінансовими ресурсами є тільки та частина грошових коштів, яка знаходиться у власності або розпорядженні суб'єктів господарювання і обслуговує процес суспільного відтворення;

3) фінансові ресурси завжди використовуються на цілі розширеного відтворення, соціальні потреби, матеріальне стимулювання працівників, задоволення інших суспільних потреб.

Таким чином, фінансові ресурси – це складне економічне поняття, що потребує всебічного дослідження на основі поєднання існуючих наукових підходів, класифікаційних критеріїв та різноманітних точок зору. Можна стверджувати, що логічне поєднання визначених на основі цих параметрів сутнісних ознак фінансових ресурсів дозволить якісно формувати механізм їх відтворення на рівні підприємств та комплексно оцінювати ефективність їх функціонування.

Список використаних джерел

1. Пікалова Н.О. Економічна сутність фінансових ресурсів підприємства [Електрон. ресурс] / Н.О. Пікалова, О.І. Бобирь. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=165>
2. Бирман А.М. Планирование оборотных средств / А.М. Бирман. – М.: Госполитиздат, 1956. – 228 с.
3. Государственные финансы: учеб. пособ. для студентов эконом. вузов и факультетов / [Л.Д. Буряк, Д.Д. Бутаков, В.М. Федосов и др.]; под ред. В.М. Федосова, С.Я. Огородника, В.Н. Суторминой. – К.: Либидь, 1991. – 276 с.
4. Василик О.Д. Теорія фінансів: [підручник] / О.Д. Василик. – К.: НІОС. – 2000. – 384 с.
5. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств / М.Я. Коробов. – К.: Знання. – 2000. – 380 с.
6. Фінансова діяльність підприємств / Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. – [2-е вид. перероб. і доп.]. – К.: Либидь, 2002. – 384 с.

7. Гойда Т.В. Фінансові ресурси держави: [монографія] / Т.В. Гойда. – К.: НІОС. – 1997. – 176 с.

8. Загородній А.Г. Фінансовий словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. – [2-ге вид., виправлене і доп.]. – Львів: Центр Європи, 1997. – 576 с.

9. Сенчагов В.К. Основы финансового менеджмента: [учеб. пособие] / В.К. Сенчагов. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 480 с.

10. Павлюк К.В. Прогнозування показників балансу фінансових ресурсів / К.В. Павлюк // Фінанси України. – 2003. – №4. – С. 60–70.

11. Фінанси підприємств: навч. посіб. для студ. екон. спец. всіх форм навч. / [М.М. Александрова, Н.Г. Виговська, Г.Г. Кірейцев та ін.]. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К.: ЦУЛ, 2002. – 268 с.

12. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента / И.Т. Балабанов. – [2-е изд., перераб. и доп.] – М.: Финансы и статистика, 1999. – 512 с.

13. Економічна енциклопедія в 3-х т. / [за ред. Мочерного С.В.]. – К.: Академія, 2002. – Т. 3. – 2002. – 952 с.

14. Кірейцев Г.Г. Фінанси підприємств: [навч. посіб., курс лекцій] / Г.Г. Кірейцев. – К.: ЦУЛ, 2002. – 268 с.

15. Родионова В.М. Финансы / В.М. Родионова. – М.: Финансы и статистика. – 1995. – 430 с.

16. Осипов В.І. Економіка підприємства / В.І. Осипов. – Одеса: Маяк, 2005. – 724 с.

17. Гриньова В.М. Фінанси підприємств / В.М. Гриньова, В.О. Кожуда. – [2-е вид.], перероб. та доп. – К.: Знання-Прес, 2004. – 424 с.

18. Филимонов А.С. Финансы предприятия: учеб. пособие / А.С. Филимонов. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 280 с.

19. Фінанси підприємств: підручник / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк, Г.Г. Нам та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – [6-е вид., перероб. та допов.]. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.

20. Хачатурян С.В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація / С.В. Хачатурян // Фінанси України. – 2003. – №4. – С. 77–81.

21. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): [навч. посіб.] / В.М. Опарін. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К.: КНЕУ, 2001. – 240 с.

22. Белолипецкий В.Г. Финансы фирмы: [курс лекций] / В.Г. Белолипецкий. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 298 с.

23. Финансы предприятий: учеб. для вузов / [Н.В. Колчина, Г.Б. Поляк, Л.П. Павлова и др.]; под ред. проф. Н.В. Колчиной. – [2-е изд., перераб. и доп.] – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 447 с.

24. Петленко Ю.В. Проблеми забезпечення обіговими коштами виробничих підприємств в умовах економічної кризи / Ю.В. Петленко // Фінанси України. – 2003. – №9. – С. 106–109.

25. Загородній А.Г. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / А.Г. Загородній, Г.О. Партин. – Львів: ЛБІНБУ, 2003. – 265 с.

26. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: [навч. посібник] / І.В. Зятковський. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К.: Кондор, 2003. – 364 с.

27. Дяків В. Підходи до визначення сутнісних характеристик фінансових ресурсів підприємства [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_NPN_2013/Economics/3_139340.doc.htm

28. Вовк І. Класифікація ресурсів підприємства. Сучасні підходи / І. Вовк // Соціально-економічні проблеми і держава. – Вип. 1 (4). – 2011. – С. 23–25.

29. Мельник О. Особливості функціонування фінансових ресурсів в системі управління підприємством / О. Мельник // Галицький економічний вісник. – 2012. – №3(36). – С. 108–116.